

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Andreæ Vallensis Vvlgo Del Vavlx Andanensis, I. V. D. Et
In Alma Academia Lovaniensi SS. Canonum Professoris
Ordinarii, Paratitla Ivris Canonici Sive Decretalivm D.
Gregorii Papæ IX. Svmmaria Ac ...**

Delvaux, André

Coloniæ Agrippinæ, 1686

Tit. 30. De Decimis, Primitiis & Oblationibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62177](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62177)

scribat; quem diligenter apud se custodiri tenentur. Et Serenissimus Princeps noster edicto anni 1611. ad obviandum difficultatibus super probatione ætatis, temporis matrimonii contracti, aut obitus personarum, sive in ordine ad promotionem ad Ordines sacros, aut ad beneficia vel officia sæcularia, & alia similia, mandavit hujusmodi annotationis copiam authenticam quotannis in Archivis Episcopalibus deponi. Eademque ex causa *art. 21.* decrevit, ut probationes Ordinum susceptorum, & votorum monasticorum, fiant per litteras, & non per testes, *Zyp hoc. n. 6.*

6. Diebus item Dominicis & Festis populus in Ecclesia sua parochiali rem divinam audire debet. *Vi. Dominicis 2. hoc tit. Concil. Trident. Sess. 5. c. 2. & Sess. 24. cap. 4.* Ubi mandat Episcopis, ut moneant populum diligenter, teneri unumquemque Parochiæ suæ interesse, ubi commodè id fieri potest, ad audiendum verbum Dei. Quamvis cogi ad hoc nemo possit, quia Conc. utitur verbo, *moneant* Et ita responsum fuisse à sacra Congregat. & à Leone X. refert Piafec. *d. loc. n. 21.* nempe satisfieri præcepto Ecclesiæ, si audiat Missa in Ecclesia Regularium.

Planè jam olim in Germania & Flandria ea de re fuisse controversiam inter Religiosos Mendicantes & Parochos, argumento est Constitutio Sixti IV. in *Extravag. communib. Vices illius, De treuga & pace*, quæ eandem decedit sub certis formis & modis. Quamquam sic quidem, nostrâ etiam ætate, cessent lites, propter privilegia à posterioribus Pontificibus concessa Mendicantibus, de quibus videre licet Azor. *1. p. Institut. Moral. lib. 13. cap. 2.* quæ quantum ulus probaverit, vel abusus prorogaverit, non facile dictum est, inquit *Zyp hoc. n. 2.* Videri interim possunt, quæ de Missa in Ecclesia parochiali audienda ex veteribus Canonibus & Conciliis plerisque collegit Joan. Filescus in *Tract. de parochia cap. 6. & 7.*

7. Denique, ut alia omittam, in parochiali Ecclesia sepeliendi sunt mortui, *Clement. Dudum 6. verum de sepulchris*: nisi alibi sepulturam elegerint, iuxta ea, quæ Tit. præcedenti de hac re diximus.

Quænam verò, ultrâ prædicta, ex decretis

Concil. Trident. incumbant Parocho, videre ibi passim licet, & colligit pleraque Piafec. *d. loco de visitatione Parochialis Ecclesiæ.*

TITULUS XXX.

De Decimis, Primitiis, & Oblationibus.

§ I.

Oblatio quid sit & quotuplex.

1. Oblatio in genere complectitur etiam Decimas & Primitias.
2. Oblatio in specie quid sit.
3. Species illius sunt tres.
4. Oblationes tertius casibus sunt de necessitate.

Rectoribus Parochiarum debentur Oblationes, quæ diebus Dominicis & Festis in Missa offerri solent, insuperquæ solvendæ iis Decimæ ac Primitiæ: de quibus nunc ordine agendum est.

1. Et quidem primò de Oblationibus, tamquam generalioribus: nam Oblatio in genere videtur esse idem, quod alicujus rei non petitæ spontanea largitio. Quæ sit aut homini, & Donatio appellatur; aut Deo, & magis Oblatio in Jure Canonico vocatur, quia cum Deus sit rerum omnium dominus, nihil ei dari potest.

Oblatio in genere dividi potest in Oblationem specialiter dictam, contractâ voce generis in speciem, & in Decimas ac Primitias: quæ tria in solis Ecclesiæ bonis præcipuè numerantur, *e. Causa Carpentis 3. inf. de v. rb. signif. & Dei censetur, can. Salvator 1. q. 3.*

2. Oblatio specialiter dicitur, quidquid à Christianis de propriis & licitis ad divinum cultum vel honorem Deo vel Ecclesiæ datur, *d. e. Causa; Carpentis*, sive sit res mobilis, ut monilia, pecunia, ornamenta, & similia; sive immobilis, ut ager, prædium, fundus.

3. Et Oblationis hujusmodi tres sunt species sive modi potius. Prima, quando aliquid donatur Deo vel Ecclesiæ inter vivos, de qua supra Tit. de donationibus. Secunda, quando aliquid datur Deo vel Ecclesiæ causa mortis, de qua

de qua in *c. Officii & in c. Requisit sup. De testam.* Tertia, quæ fit ad altare vel manum Sacerdotis celebrantis, *can. Antiquos x. quæst. 1.* Et hæc ex consuetudine specialiter Oblatio dici solet: & sine ea parochiani ad Ecclesiam diebus festis & Dominicis inter Missarum solemniam faciendam, juxta consuetudinem receptam, accedere non debent, *can. Quia Sacerdotes x. qu. 1.* Et que consuetudo ex devotione populi, non ex exactioe Clericorum, initium habuit.

4. Tamen si verò oblationes de sui natura sint voluntariæ, nemoque communi lege teneatur Dominicis Festisve diebus ad offerendum: tamen subinde sunt de necessitate, Primo, ratione consuetudinis receptæ, cui satisficit communiter, quando major pars populi, Capituli aut Collegii offert. Secundo, si ministri Ecclesiæ egeant: nec enim suis stipendiis militare tenentur, *c. Cum ex officii sup. De præscrip.* Tertiò, si concedatur fundus universitati aut congregationi seu communitati, eâ conditione, ut fiat oblatio Ecclesiæ, *can. Oblationes x. 11. q. 2.* Quarto, ex deputatione aut promissione, ut si quis inter vivos vel in ultima voluntate aliquid relinquat, Ecclesiæ solvendum aut offerendum, *can. Nulli x. 11. q. 2.*

§. II.

Quibus cedant oblationes.

1. Cedunt Parocho vel Prelato Ecclesia.
2. Etiam Capella.
3. Nisi intuitu ipsius Capella fiant.
4. Quatenus Episcopo debeantur.

1. Quæ quidem oblationes si fiant in Ecclesia Parochiali cedunt Parocho: si verò in alia Ecclesia, Prelato illius, *can. Quia Sacerdotes x. q. 1. §. 2.* Similiter si fiant Capellæ, intra limites Parochiæ, cedunt Parocho, non Sacerdoti Capellæ, Panormit. in *c. Pastoralis n. 2. sup. De his qua sunt à Prelato &c. Azor. 1. Institut. Moral. lib. 7. cap. 27. q. 13* nisi Capella habeat bona distincta aut gubernationem separatam ab Ecclesia, ut ex Felino tradit Wamel. *Conf. 436. n. 9.* Idem dicendum, si fiant picturæ in pariete domus privatæ, intra Parochiam sitæ: nisi de consuetudine ad dispositionem spectent Episcopi.

3. Si autem offeratur quid altari seu Capellæ

in Ecclesia existenti, non intuitu Ecclesiæ, sed intuitu ipsius altaris sive Capellæ, habentis bona distincta, cedit illud usui illius altaris sive Capellæ, Felin. in *c. Dilectus n. 2. & 3. sup. De officio Ordinarii* Paf. 2. p. cap. 5. art. 4. n. 44. Cuius verò intuitu aliquid oblatum esse dicitur, ex conjecturis judicandum est:

4. Sed & de oblationibus, quæ sunt Ecclesiis, participare potest Episcopus, *can. Concilii x. 11. q. 2.* nimirum ubi talis esset consuetudo. Alioquin regulariter Parochus habet intentionem fundatam de jure, super oblationibus, quæ fiunt intra fines parochiæ suæ, vel quæ fiunt circa benedictiones nuptiarum, purificationes post partum, in administratione Sacramentorum, celebratione Missarum, *can. Statutum x. 11. q. 1.* etiam si hæc per alium, & non per Parochum, exercerentur, quia per se facere videtur, qui per alium facit, *c. Qui facit De R. 1. in 6. Pafec. d. loco.*

Si verò Episcopus ipse celebret in Cathedrali vel in parochiali Ecclesia, vel aliqua quacunque, oblationes ei soli cedunt, *c. Super eo sup. de Parochiis.* Hostiens. in *Summa d. tit. n. 2.* Sicut & Archiepiscopo cedunt, quando celebrat in provincia, nisi consuetudo sit in contrarium, aut nimis frequenter ibi celebret. Ubi tamen Episcopo in Parochia celebrante oblationes ex consuetudine percipit Parochus, debetur Episcopo Canonica portio, *c. Conquerente sup. De officio Ordinarii.* Quod si Episcopus vel Archiepiscopus celebret in locis exemptis, oblationes cedunt ei, qui jus habet parochiale.

Porro parochianis nolentibus consuetas oblationes facere, non idem subtrahere Sacramenta Parochus debet; verum iis ministratis, potest officium implorare Superioris sui, nempe Episcopi, ut suas obeant partes,

§. III.

A quibus recipi, quique recipere oblationes non possint.

1. Non ab hæreticis, excommunicatis &c.
2. Laicis oblationum incapaces.
3. Et Religiosi regulariter.

1. Recipi oblationes non ab omnibus promiscue possunt: non ab hæreticis, excommunicatis, Simoniacis, oppressoribus pauperum

perum raptoribus, usurariis manifestis, & aliis similibus, ut fufius videre licet apud Clem. Romanum, *lib. 4. Constitut. Apostolic. c. 6.* Idque in detestationem hujusmodi criminum: ut ita rejecti, respiciant, neve Ecclesia videatur delictorum faulrix, oblationes ex maleficio percipiendo.

Insuper non à publicis pœnitentibus: nec item, secundum aliquos, à meretricibus: neque ab his, qui aliena offerunt, *c. Causa Carpentis, in verb. s. de propriis inf. De verb. signif. Sed & indignum est offerre Deo, quod non dignatur homo accipere, can. fin. Distinct. 49.*

Laicis autem interdictum est, sub pœna Papalis excommunicationis, oblationes percipere, vel aliis percipiendas committere, *can. Quia sacerdotes 13. & seq. x. q. 1. Conc. Trid. Sess. 22. cap. 15. & cum sint eorum incapaces, non valent consuetudo, in contrarium.*

Sed nec religioſi eas percipere possunt, nisi delicta Reſtoris Ecclesie, vel per ordinationem Ecclesie, vel tamquam ministri altaris. *Yide can. Oblationes cum duobus seq. xlii. q. 2. & pan. in canonicis xvi. q. 7.*

§. IV.

De Decimis, quid sint, & quo jure debita.

1. Decima & in genere & specialiter sumitur.
2. Specialiter, prout est pars fructuum nō taxata, & taxata.
3. 4. Decimas deberi solo jure Ecclesiastico.
5. 6. Multorum fructuum & insolitas non deberi decimas.

Decima in genere nihil aliud est, quam cuiusque rei decima pars, quæ Principibus, aut Sacerdotibus seu Ministris Ecclesie persolvitur, quæ detrahitur & relinquuntur novem. Hic verò specialius sumitur pro decima sive decimis Ecclesiasticis, id est, decima parte bonorum omnium mobilium, seu fructuum, jure quæſitorum, Ministris Ecclesie quotannis persolvenda.

Dico, bonorum omnium mobilium; quia id colligitur ex *c. Non est 22. in verbis, & de omnibus bonis decima &c. v. Nuntios 6. ibi de apibus & de omni fructu, h. c. Dixi, jure quæſitorum, ex cap. Transmissa 23. ibi, quia fidelis homo &c. h. tit.*

Species enim furti est, de alieno largiri, & beneficii debitorem sibi acquirere, *l. Si pignore 54. D. De furtis.* Dixi, pro decima parte, ex *c. 1. & per tot. h. t.* quia licet subinde solvatur duodecima, vicesima vel alia, tamen portio illa semper habetur pro decima.

Ut autem intelligatur; quo jure debita sit Decima, notandum est, Decimam posse dupliciter considerari; primò quatenus est pars quædam fructuum, quos percipimus, non tamen certa & definita, sed tanta, quanta ad debitam Clericorum, nobis spiritualia ministrantium, & pro nobis preces Deo fundentium, sustentationem est necessaria, sive sit decima, sive octava, vicesima, vel alia pars. Et in hac acceptione latis convenit inter omnes, decimam deberi non modò jure naturali, sed & divino, quia utrumque jus præcipit, ut Ministris Ecclesie, nobis spiritualia subministrantibus, necessariam sustentationem præbeamus, juxta illud Pauli, *1. Corinth. 9. Si nos vobis spiritualia seminavimus, magnum est, si nos carnalia vestra metamus, & illud Christi, Dig- gus est operarius mercedem.*

Secundò, considerari potest, quatenus est certa & taxata pars fructuum, de qua hac tota est difficultas, an debeatur jure naturali & divino, an verò solo Jure Canonico. Et quidem in veteri lege debitam & solutam fuisse decimam partem constat ex *Levit. 22. & 27.*

An verò etiam in lege Evangelica jure debeatur divino, non ita constat. Debet ergo jure communis est Canonistarum opinio; Primò ex *Matth. 23. v. 23.* ubi cum dixisset Christus, *Decimatis mentham & anethum,* subjungit, *Oportuit hæc facere & illa non omittere:* nam verbum, oportuit, indicat obligationem juris divini. Secundò ex illo *Matth. 5. Nisi abundaverit justitia vestra plusquam Scribarum & Phariseorum, non intrabitis in regnum caelorum:* nam inde sequitur, quod si illi solverint decimas ex præcepto divino, multò magis nos teneri. Tertio ex variis Capitulis *h. t. v. Parochianos 14. Tua 25. & seq. c. In aliquibus 32. in fine & aliis; variisque Canonibus, ut can. Decimas can. Decima, & can. ult. xvi. q. 1. & similibus:* ex quibus colligi videtur, decimas deberi ex constitutione divina, quippe quæ non ab hominibus, sed ab ipso Deo sint institutæ, in signum, inquit Pont. universalis dominii, quasi quodam

titulo specialit sibi Dominus decimas reservaverit. *Cum non sit 33. hoc tit.*

4. Attamen veteri & receptior est contraria Theologorum sententia, istam quotam tempore legis Evangelicæ solo jure Ecclesiastico, jam inde a temporibus Apostolorum debitam fuisse, & deberi: quam sequitur Covarruvias 1. *Par. resol. c. 17. & Canil. de Decimis 3. n. 7. & seqq.* quia in lege Evangelica nullum extat præceptum de hujusmodi quantitate fructuum persolvenda, sed dicitur dumtaxat, ministris rerum spiritualium congruam deberi sustentationem: nisiquam autem habetur, an decima, vel alia pars fructuum debeatur. Deinde si juris esset divini, non posset consuetudine tolli aut minui, & tamen tolli aut minui posse, constat ex *d. c. In aliquibus 32. §. fin.*

5. Inò in quibusdam locis multorum fructuum, ut olerum, raparum, fabarum, & similia, sublatæ sunt decimæ. Erhinc Carolus V. Imp. anno 1520. edixit in Belgio, ne à subditis suis exigenter decimæ eorum fructuum, de quibus à quadraginta retrò annis nullæ exactæ aut solutæ, fuissent, licet non incogniti essent fructus. Et postmodum declaravit, ut de insolitis fructibus solverentur decimæ, si in aliis locis, ubi soliti sunt seminari & colligi, solitæ sint solvi. Deficiente verò consuetudine ad jus commune recurrendum est, quo jure decimæ debentur de omnibus rebus, quas terragignit. Huc facit, quod ex Boetio, ad *Consuet. Biteruræ*. refert Zypæus *hoc tit. n. 2.* Episcopum Abbiensem, cum decimas exegisset crocorum, ac subditi solutionem detestarent, eo prætextu, quod antea eas non solvissent, sententiam pro se obtinuisse, ea ratione, quod aliis in locis decimæ de croco solverentur. Memorat idem, Brabantæ Concilium 2. *Aprilis 1645.* pro Abbate Canonicorum Regularium S. Gertrudis Lovanii judicasse, non censeri novas decimas lignorum, in locis, ubi ex lignis decimæ solvantur, quamvis silvæ infra quadraginta annos plantatæ vel sponte enatæ essent. Addit ibidem, in materia panicis judicasse eundem Senarum contra incolas de Willebroeck eamque sententiam quoad omnes jus facere, cum decidat qualitatem istius frumenti, scilicet quod sit decimabile.

6. Non obstat præceptum legis veteris de

decima solvenda: quam cum illud fuerit judiciale, & non morale, morte Christi abrogatum fuit licet auctoritate Ecclesiæ de novo fuerit constitutum, ut decima pars solveretur.

Non obstat quoque, quod ex Matth 23 allegatum fuit: quia Christus ibi loquitur de tempore illius legis, quo decimæ jure divino debite erant.

Pariter non obstat illud, *Nisi abundaverit justitia vestra &c.* quia debet esse major, non in solvenda decima (alioquin deberemus plus quam decimamolvere, quandoquidem illi accuratissimè decimam de omnibusolverint) sed in reformandis internis affectibus, quia justitia illorum solum erat externa, putabantque sufficere, si non occiderent, aut non mæcharentur tertius; interiora verò negligebant.

Non obstant denique Jura in contrarium allata, cum aliis similibus: in iis enim decimæ dicuntur deberi ex constitutione divina, quia scilicet, quod debeantur, ortum habet ex constitutione & lege divina in veteri Testamento, ad cujus imitationem Ecclesia eas solvi præcipit in novo Testamento. Vel dicendum, in iis non sumi decimas, prout sunt certa & definita pars fructuum, quo pacto dicimus deberi solum jure Ecclesiastico, sed prout sunt pars fructuum, necessaria Clericis, ad congruam eorum sustentationem.

Dicuntur autem decimæ esse Dei & solvi Deo, quia solvantur ministris Ecclesiæ; quibus quod solvitur & datur, Deus sibi solvi & dari dicit.

Dicuntur etiam subinde non posse minui, quamdiu scilicet viget Ecclesiastica, quæ ad imitationem legis veteris hanc quotam justissimis de causis taxavit, præceptum jam abrogatum renovando.

§ V.

Ex quibus rebus decimæ debeantur & quotuplices sint.

1. *Debentur ex omnibus omninò fructibus, & lucro negotiationis.*
2. *Decimæ aut Prædiales, alia Personales, alia Mixta.*
3. *Differentia inter has species.*

1. **I**ure igitur communi debentur decimæ de omnibus fructibus terræ, veluti de frumento, græ-

to, grano, feno, vino, & leguminibus omnibus, *c. De multiplici 3. & c. Non est 22. hoc tit.*
Paralip. 12. de fructibus arborum, hortorum, pecorum, veluti de lana, apibus, gallinis, colymbis, &c. d. e. Non est, c. Cum homines 7. d. e. Ex multiplici & aliis hoc tit. de proventibus molendinorum, *c. Peruenit; & c. Ex transmissa 23. h. t.* ex conductione ædium, prædiorum, & cuiuscunque rei, *c. Ex parte 22. c. A nobis 24. eod. à quocunque teneantur, nisi se exemptum specialiter doceat.* Deaique ex quacunque lucrosa, honesta tamen & legita negotiatione, *c. pastoral. 23. h. t.* atque aded ex stipendio militum, *d. c. Non est.*

2. Hinc dividi decimæ solent in Personales, Prædiales & Mixtas. Prædiales sunt, quæ solvantur de prædiorum aut arborum fructibus, oblationibus molendinorum, locatarum ædium, aliorumque similibus.

Personales dicuntur, quæ ex rebus, quas quisque sibi industria & opera sua acquirit, persolvuntur, *c. Ad Apostolica 20. & c. Tua nobis 26. in fine. h. t.* veluti ex lucro negotiationis cuiuscunque honestæ, *d. c. Pastor ex stipendio militum, ex vocatione, aliave professione, d. c. Non est.*

Mixta dicuntur, quæ partim prædiales, partim personales sunt. Hujusmodi sunt, quæ ex fructibus pecorum, veluti ex lactu, lana, lacte, solvantur, *c. Peruenit 5. cum seq. h. t.* Sunt tamen, qui malint hujusmodi decimas revocare ad prædiales, quando animalia in pascuis pascuntur: ad personales verò, ubi domi portecto pastu aiantur; & tum demum, constitutæ mixtum genus, quando utrumque æquè pascuntur, arg. *h. t. Tituli Institut. De rer. divisione.*

3. Differunt autem prædiales à personilibus, quòd prædiales, statim atque collectæ sunt, solvi debeant, & quidem integræ, sine ulla expensarum deductione, quæ fieri solent in colenda prædia, in quarendos & colligendos fructus, *d. c. Cum homines 7. & d. c. Non est 22. h. t.* Et solvi debent Parocho, in cujus parochia fructus crescunt & colliguntur, licet colonus alibi habitet, *c. Quoniam 13. h. t.* nisi consuetudine contrarium obtineat, quæ hoc casu servanda esset, *c. Cum sint homines 18. h. t.* Personales verò solvantur Ecclesiæ seu Parocho, in cujus ditione seu parochia quis percipit Sacramenta; deductis tamen expensis, in negotiatione

factis, causa quarendarum, emendarum & convehendarum mercium, *c. Ad Apostolica 20. & d. c. Pastoralis 28. eod.* Ratio differentie, quoad deductionem expensarum, est, quòd fructus prædiales tunc & censeantur fructus, etiam non deductis expensis: secus in personilibus, quia in negotiatione nihil censetur acquiri, nisi quod superest, deductis expensis, *d. Mutius 30. D. pro socio.* At in prædiis nulli fructus acquiruntur, nisi salvâ decimâ, quam sibi dominus in signum universalis domini reservavit: *d. c. Pastoralis: & ided prius solvenda sunt decimæ, quam census & tributa, c. Cum homines 7. & c. Cum non sit in homine 33. h. t.*

§. VI.

Quibus debeantur decimæ,

1. Decimarum incapaces sunt laici.
2. Decima primò debita fuerunt ceteri Clericorum in genere.
3. Postea singulis, ratione beneficii & tituli.
4. Ex lege iustitia debentur solis Curatis.
5. Qui ad eas de jure communi habent fundatam intentionem.
6. Prædiales decimæ debentur Ecclesiæ prædiali.
7. Personales Parochiali Ecclesiæ.
8. Licet quis in Monasteriis audiat divina & percipiat Sacramenta.
9. Habens plura domicilia vel in conspectu habitans cui decimæ debeant.
10. Mixta decimæ cui debeantur.
11. Decimæ an debeantur baptismali Ecclesiæ: & qua sit baptismalis.
12. Decimæ quibus casibus Episcopo debeantur.
13. Et quando summo Pontifici.
14. Debentur autem Clericis, quantumvis divitiibus.

Quia verò jus decimarum est spirituale, cum propter divina & Sacramentorum administrationem decimæ solvantur, ided laicis eas possidere non licet, *c. Quamvis 17. cap. Tua 23. & cap. Dudum 31. hoc tit.* Quod intelligendum est de decimis acquiritis post Lateran. Concilium: nam acquiras ante Concilium illud etiam hodie retinere possunt, *c. Prohibemus 19. h. t.* Quamvis enim laici juris primariè decimarum (quod scilicet nascitur ex eo, quia ministris rerum spiritualium à

populo vicissim debeat sustentatio) tanquam spiritualis, & fundati in titulo spirituali, nempe in munere Ecclesiastico administrandi Sacramenta, & pascendi populum cibis spiritualibus, sint incapaces, *can. Revertimini* xvi. q. 1. sunt tamen capaces juris decimarum cujusdam secundarii, quod ab illo primario oritur. Et ideo laicis fructus decimarum ad firmam dari possunt, ut loquitur Pont. in *cap. 2. sup. De locario & conducto*, & *cap. fin. inf. Ne Prælati vires suas &c.* Et hujusmodi jus subinde Pontifices Imperatoribus, Regibus, aliisque Principibus ob beaemerita in Ecclesiam concesserunt: quas decimas Pragmatici vocant decimas infeudatas, Joann. Imbert. *Instit. forens. lib. 1. c. 25.* Extra quas laicis nullæ aliæ vel decimæ vel oblationes Ecclesiæ concedi possunt. Et Prælati contra faciens graviter puniendus ac deponendus est, *e. Quamvis sit grave* 17. h. t. Nec potest laicus transferre decimas in alium laicum, etiam si cum titulo illas possideat, *d. c. Prohibemus* 19. h. tit. nec etiam donare, licet sit Rex: adeo ut nec ex ejus titulo præstetur causa præteribendi, *dist. cap. Dudum.* Vide Covarr. *lib. 1. var. Resolut. c. 17. n. 5.* & Gutierrez l. 1. *Quæst. civil. qu. 15.* ubi latè de intellectu *d. c. Prohibemus*, ut prober laicos ante Lateran. Concil. capaces fuisse decimarum: & q. 16. asserit, si dubitetur, an decimæ titulo feudi à laicis possessæ, fuerint concessæ ante vel post dictum Concilium, probata earum possessione à tempore immemorali, præsumi concessas ante Concilium.

1. Videamus igitur nunc, quibus debeantur decimæ. Ex prima quidem Ecclesiæ ordinatione debebantur cœtui Clericorum in genere, qui populo spiritualia administrabat, vel in hac administratione eidem assistebat, vel pro populo preces fundebat: hos enim omnes Ecclesia voluit ali ex decimis, omniumque eas impetravit relicta distributione, Prælati, quorum auctoritate dabatur singulis quantum opus erat, cum ex decimis, tum aliis fidelium oblationibus.

2. Verum postquam in Ecclesia divisio facta fuit beneficiorum, singulis Clericis debita est portio, titulo cujusque beneficii attributa & annexa.

3. Alioquin, seposita omni Ecclesiæ assignatione, præcepto & taxatione, ex lege Justitiæ iis solis debentur decimæ, qui

curam gerunt animarum, quia jus percipiendi decimas consequitur illud debitum, quo seminantibus spiritualia debentur temporalia. Et ideo etiam his ante omnes vel ex decimis, vel ex oblationibus, vel fidelium contributionibus, vel aliis bonis Ecclesiasticis est providendum.

4. Hinc postquam Dionysius Pontifex, distinctis parochiis, Ecclesias singulas & proventus earum singulis tribuit presbyteris, *can. Ecclesias* xiii. q. 1. *e. Pastoralis* 9. *sup. De his que fiunt à Prælato &c.* quilibet Parochus habet intentionem fundatam de jure communi ad habendas decimas, ut non teneatur probare eas ad se spectare, postquam à jure sunt attributæ Parochis, *e. Anobis* 24. *e. Cum contingat* 29. *&c. sig. hoc sit* Rebuff. *Tract. De decimis* q. 7. n. 4. etiam contra Episcopum, *e. fin. sup. De Parochiis*.

5. Parochus quidem Ecclesiæ prædialis ad decimas prædiales, seu decimas solvendas ex fructibus prædiorum, intra fines suæ parochiæ licet non administret Sacramenta domino prædiali alicujus, si forte is moretur extra parochiam tenetur enim orare Parochus etiam pro illis, qui prædia in sua parochia habent, ideoque de fructibus provenientibus ex hujusmodi prædiis debentur eidem decimæ. Tutterem. in *can. 1 § ad hæc* xvi. qu. 1.)

6. Parochialis verò ad personales, id quæ ratione perceptionis Sacramentorum, quia tenetur in ea parochia quis audiat divina, & recipiat Sacramenta seu recipere debeat, per totum annu circulum *e. Quæst. xvi. q. 1. Rebuff. qu. 6. n. 2.* vel per majorem anni partem. Alioquin si æqualiter in duabus Ecclesiis divina audiat, dividuntur æqualiter hæ decimæ, aut alias prorata temporis Rebuff. *d. q. 6. n. 2. Alex. Moneta De decimis. c. 7. n. 9.*

7. Neque si quis in Monasteriis audiverit divina, aut etiam perceperit Sacramenta, ut hodie fit, ideo decimæ personales illis debita sunt, si d. Ecclesiæ parochiali, in qua domicilium habet, cum in ea Ecclesia & divina audiat & Sacramenta percipi debeant, *e. 2. sup. De parochiis, &c. 1. Cum quis §. 1. De sepulchris* in 6. paritæque sint, recipere, vel recipere posse, & per quem stare, quo minus recipiat, *l. Quæst. de D. sicortum petatur, cum similibus*: ut provide cum per Curatum non fiat, quo minus recipiat vel audiat, non sit ei imputandum, *l. In*

1071 D. De reg. iuris, latius Moneta d. loco
n. 30.

8. Quid si quis plura habeat domicilia in diversis parochiis? Tunc illi Ecclesie solvet decimas, in qua principale domicilium habet, ut ex Bolic. & Rebuffo docet idem Moneta d. loco n. 31. Ubi subiungit, domo sita in confinio duarum parochiarum, utriusque parochie debentur decimam personalem. Sin dubitetur, cujus parochie sit domus, inspiciendum esse situm januarum, & censeri domum illius parochie, in qua posita est janua anterior & nobilior.

9. Porro decimae mixtae dividendae sunt inter praediacalem & parochialem Ecclesiam, juxta quod de reali & personali decima participat. Videri possunt haec fusius tractata apud Monetam d. loco n. 21. & Rebuffum d. loco n. 6.

10. Sed quid si controversia oriatur inter baptismalem Ecclesiam & parochialem, quando ab ea est diversa? Pro resolutione notandum baptismalem Ecclesiam dici, in qua fons est baptismalis, & parochiani baptizantur, Glos. & Abbas in c. Cum contingat 20. h. iii. nec potest esse nisi una, cum suis Capellis, in una parochia, can. Plures xvi. q. 1. Et haec licet regulariter sit quoque curata, non tamen necessario, nec semper: & tunc per Parochialem intelligitur illa, quae intra fines baptismales posita est, sic tamen, ut in ea administrantur Sacramenta: & ab aliquibus Capella vel Oratorium, vel Succursus appellatur.

11. Hoc praenotato, dicendum, quod, licet siclusa consuetudine, conventionem, & privilegio, regulariter & in dubio, decimae debeantur baptismali, can. In dimessi xiiii. q. 6. can. De decimis, & can. Statuimus xvi. qu. 1. Moneta d. loco num. 27. ubi alios citat, hac distinctione utendum videatur. Velenim praedia, de quorum fructibus decimandis agitur, sita sunt infra limites Ecclesiae baptismalis; & tunc dubium non est, quin illi decimae debeantur: vel sunt sita infra limites Ecclesiae parochialis, quae non est sub limitibus baptismalis, & tunc quoque non est dubium, quin ad Ecclesiam spectent parochialem. Neque eo casu contendere debet cum baptismali Ecclesia, sed cum Episcopo, Moneta d. loco n. 28. Vel parochialis est sub baptismali, praedia vero

sita sunt intra limites parochialis, & tunc iterum distinguendum. Vel enim baptismalis erecta fuit in baptismalem post parochialem, ita ut comprehendat sub se parochialem, tanquam capellam, & tunc Ecclesia parochialis habebit suas decimas antiquas, quia non censetur erecta cum incommode & praedicio jam antereclarum. Et haec quidem quoad decimas reales: nam personales dividendae sunt inter Ecclesiam baptismalem, propter baptismum, & Parochialem, propter alia divina. Vel Ecclesia parochialis est infra limites baptismalis, constatque baptismalem prius fuisse erectam; & tunc, si etiam constet decimas assignatas fuisse parochiali in eju constructione, eidem debentur, ut latius deducit & probat Moneta d. loco. Quod si dubitetur, an prius fuerit erecta parochialis, an baptismalis, tunc baptismalis de jure communi habet fundatam intentionem. Si vero baptismalis Ecclesia consenserit assignationi limitum & fundationi parochiae, tum censetur remisisse jus decimandi, & alia jura parochialis, quoad illam portionem limitum, qui nova Ecclesia assignati sunt: non tamen pro consensu hujusmodi accipere aliquid potest, Moneta d. loco n. 30. & 31.

12. Atramen certis casibus decima de jure debetur Episcopo. Primo, quando praedium est situm in Parochia Ecclesiae Cathedralis, & ad Episcopum proximè Ecclesiae parochialis cura spectat. Alioquin alio illius Curato existente, ei decima debebitur. Rebuff. q. 7. n. 7. Moneta d. c. 7. n. 7. Secundò, quando praedium in nullius parochia est situm, c. Quoniam 13. & ibi Abbas n. 2. & q. hoc tit. Rebuff. d. loco n. 8. & Moneta n. 9. Tertiò, quando parochiae non sunt distinctae; quia tunc tota dioecesis est Episcopi parochia, can. Omnes basilica xvi. qu. 7. Quartò, quando consuetudo id habet, ut ad Episcopum spectent decimae, Moneta d. loco n. 12. & Rebuff. d. q. 7. n. 10. Quintò, decimis donatis Ecclesiae Cathedrali, vel alio modo eidem debitis, tunc Episcopus de jure communi de illis habet fundatam intentionem, Moneta ibid. n. 13. post Rebuff. d. q. 7. n. 13. subjungens, illas decimas inter fratres, qui sunt Canonici Cathedralis Ecclesiae, dividendas. Sextò, Episcopus similiter est fundatus de jure communi in sua Canonica portione seu quar-

ra decimarum Moneta d. l. n. 14. & Canif. c. 12. per c. Conquerente 16 sup. De officio Ordinaris & c. De quarta 4 sup. de praescript. c. Cum olim 19. inf. de censib. subjungens, hanc quartam deberi Episcopo, ratione conjunctionis & universalis curae, quam habet in Ecclesiis sibi subiectis per totam dioecesim.

13. Sed & summo Pontifici debetur decima, si ipse eam, postulante necessitate, exegerit: pro ut exigere potest, triplici ex capite, nempe tanquam Pastor universalis omnium Christiani fidelium, tanquam supremus administrator omnium bonorum Ecclesiasticorum: & denique tanquam supremus Princeps in spiritualibus. Unde non solum ab Ecclesiasticis omnibus, sed ab omnibus omnino Christianis, non decimam dumtaxat, sed & plures, & in summa eam contributionem, quae necessaria est ad bonum spirituale Ecclesiae tuendum, exigere potest. Videatur Lessius 2. de iustit. & iure, c. 39. Dicit 5.

14. Porro decimae Clericis sive Parochis debitae sunt, non intuitu personatum, sed intuitu Dei & servitii, seu ministerii & officii Ecclesiastici, ideoque illis, quantumvis divitibus, persolvendae sunt, can. Decima xvi. q. 1. nec enim ob divitias alicui aufertur sua iura oportet can. 1. xxiv. q. 1. uti nec Principi aut Regi opulento tributa, vel creditori copioso pecuniae debitae denegantur: licet etiam mali & improbi sint Clerici vel Sacerdotes, can. Si Episcopus xvi. q. 6. e. Tua nobis, ubi Gloss. Abbas & alii hoc tu. vel in malos usus convertant. Vide Rebuff. d. lico n. 16. & q. 13. in prin. Monetam loco citato n. 32. & duobus seqq.

§. VII.

A quibus debeantur decimae.

1. Praediales debentur ab omnibus, qui praedia possident & colunt.
2. Etiam a Iudaeis & Saracenis.
3. Modus eius solvendi.
4. Personales ab omnibus, qui divina audiunt.

Debentur autem decimae generaliter ab omnibus Christianis, cuiuscumque generis, ordinis vel gradus, etiam Religiosis, nisi speciali jure aut privilegio sint ab earum solutione exempti, c. Commissum 4. e. Nuncios 5. e. Ex transmissa 23. cum seq. & passim hoc tit. jun.

Eloc fin. §. eorum eod. in 6 Et quidem praediales debentur ab omnibus, qui praedia possident in parochia aliqua, sive propria, sive aliena, c. Tua nobis 26. hoc tit.

2. Quin & Iudaei de agris, quos sub ditione Principum Christianorum colunt, vel qui ad eos pervenerunt, cum aurea decimis essent subiecti, solvere eas tenentur, c. De terris 16. h. t. Idem tradunt DD. de Saracenis & paganis, quia cum decima sit onus annexum rei, transit illud una cum re ad quemcumque possessorem, can. Si quis laicus, cum similibus xvi. q. 1. Cum non sit 33. h. tit. Fructusque a solo separati, ad quemcumque transeant, simul cum onere transeunt decimarum, c. Pastoralis 28. h. t. quia decimae sunt onus fructuum, non praediorum. Ne proinde in locatis praediis non domini praediorum, sed eorum conductores conveniri debeant decimarum nomine, c. Dilecti 8. t. Anobis 24. & d. c. Tua nobis h. t.

3. Quod autem ad modum actinet solvendi decimas istas, Carolus V. 7. Junii 1554. & Philippus II. 1564. 6. Junii sub gravi poena edixerunt, ut decimae integre solvantur, neque fructus ex agris avehantur ante vel post Solis occasum, vel non monitis decimatoribus, vel antequam in manipulos colligantur & in acres componantur, & ut decimis suis pacifice uti frui Ecclesiastice sinantur, referente Zyp. hoc tit. n. 3. Quod & plures, inquit, sanxerunt Galliae Reges, quos refert Choppin. De sacra Politia lib. 2. tit. 4. n. 3. deque usu Germaniae & agri Ingolstadtensis testatur Canif. e. 7. n. 3. Etia quoque de jure fieri oportere asserit Riccius, in Praxi Episc. Decis. 544.

4. Ad personales decimas tenentur omnes & soli illi, qui divina percipiunt vel audiunt, aut percipere vel audire debent in aliqua Ecclesia, quia decimae illae onerant personas, non res, DD. in cap. 2. h. t. late Rebuff. De decimis q. 5. ubi nu. 11. adversus Gloss. tradit, etiam Judaeos teneri ad personales, quia quod divina non percipiunt vel non audiunt, non stat per Ecclesiam, quae nemini gremium claudit. Ut proinde potiori ratione & meretricis ex meretricio, & mimi atque histriones ex histriennio quaestu ad hujusmodi decimas teneantur: cum solius dantis turpitudine hic versetur, turpiterque faciat mulier, quod sit meretrix, non etiam turpiter accipiat, cum sit meretrix,

tit. l. 4. §. Sed quod meretur D. De condit. ob-
 inipem causam. Vide Navar. in Manuali cap.
 17. num. 31. & seqq. & Canil. cap. 4. num. 11.
 §. seqq.

§. VIII.

Quibus modis quis eximatur à decima-
 rum præstatione,

1. Eximitur quis privilegio.
2. Limitatio illius.
3. Item consuetudo eximit.
4. Præscriptio.
5. Compositio.
6. Remissio.

Constat igitur ex jam dictis, regulariter
 quemlibet teneri ad præstationem deci-
 marum: id quod verum est, nisi quis speciali-
 ter sese exemptum docere possit, sive Clericus
 sit, sive laicus, quatenus scilicet decimæ ju-
 ris sunt Canonici seu positivi; etiam juxta
 ante dicta. Et primò quidem privilegio, non
 quidem Principis alicujus laici, c. A nobis 24.
 c. Tua 25. c. Dudum 31. hoc tit. aut Episcopi, quo-
 jus Canonicum relaxare nequit, sed Pontificis
 c. Ex multis placet 3. c. Suggestum 9. cum c. seq. d. e.
 A nobis, & aliis hoc tit. Sic leprosi, commu-
 niter viventes, eximuntur à solutione decima-
 rum de hortis & nutrimentis animalium suo-
 rum, cap. 2. inf. De Eccl. adificandis. Similiter
 Cisterciensibus, Templariis & Hospitalariis
 indultæ sunt decimæ laborum, id est, prædio-
 rum suorum, non novarum, quæ propriis co-
 lunt manibus & sumptibus, c. Ex parte 10. c. ad
 audientiam 13. hoc tit. modò acquisita sint ante
 Concilium Lateranense, c. penult. hoc tit. Aliis
 verò Religiosis in d. e. Ex parte conceditur, ne
 solvant decimas de hortis & nutrimentis ani-
 malium suorum, id est, de animalibus, quæ ip-
 si nutriunt, ut exponit Glossa, & de nova-
 libus, quæ propriis manibus & sumptibus ex-
 colunt.

2. Hoc tamen privilegium non extenditur ad
 decimas, in quarum perceptionis possessione
 fuerit antea Ecclesia parochialis, vel alia, Ol-
 tradus Consil. 268. Choppin. lib. 3. De sacra Po-
 lit. tit. 2. num. 7. Sicut non extenditur ad præ-
 dia, ab aliis conducta, c. Dilecti 8. hoc tit. Ne-

que privilegium super decimis laborum ex-
 tenditur ad terras, quæ aliis colendæ traduntur,
 cap. Licet 11. eod. nisi id ipsum exprimat, prout
 refert Choppinus d. tit. 2. num. 7. privilegium
 Bonifacii VIII. quo indulgit Cisterciensibus,
 ne de tenis suis, quas aliis colendas concede-
 rent, de quibus tamen nullus decimas vel pri-
 mitias perceperit, solverent decimas, aut ea-
 rum cultores. Cujusmodi privilegium eis an-
 tea ab Eugenio III. indultum fuit. Refert ibi-
 dem num. 9. Bullam Martini V. qua amplio-
 rem Cisterciensibus immunitatem à decimis conce-
 dit. Post Cistercienses verò similem immuni-
 tatem à decimis, quoad terras ab ipsis excoltas,
 obtinuerunt omnes Mendicantes Ordines, ma-
 joremque libertatem Collegiis Societatis Jesu
 concessit Gregorius XIII. Constitutione sua incip.
 Pastoralis 1. Januarii 1578. quam refert Piafescius
 p. 2. praxis Episcop. cap. 4. ars. 9. num. 17. Cæte-
 rum privilegium hoc non solvendi decimas re-
 vocatur, si ex post facto incipiat esse nocivum,
 & cessante causa privilegii c. Suggestum 9. hoc
 tit.

Secundò, eximitur quis à præstatione deci-
 marum per consuetudinem legitime introdu-
 ctam. Hinc valet consuetudo, ut ex quibus-
 dam fructibus vel bonis, uti minutis, v. g. ole-
 ribus, rapis, fabis, & similibus non solvatur de-
 cima, vel non integra, sed minor, v. g. duodeci-
 ma, vicecima, tricesima, c. Commissum 4. c.
 Dilecti 8. c. In aliquibus 32. hoc tit. Guidonis
 Papæ Consil. 284. Ideoque jura dicentia deci-
 mam solvendam esse cum integritate debita, c.
 Non est 22. c. c. Tua nobis 26. in fine, intelligen-
 da sunt de integritate solvi solita. Hinc etiam
 valet consuetudo, ut Clerici nullas solvant de-
 cimas, ut laici non solvant personales, vel non
 nisi in fine anni, aut ut decima uni parochiæ
 jure debita solvatur alteri, c. Ad Apostolica 20.
 cum similibus h. t.

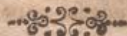
3. Planè personales decimas, seu ex lucro in-
 ductiæ, nullibi ferè solvi testatur Navarrus in
 Manuali cap. 21. num. 31. usumque in hac mate-
 ria decimarum, si qua alia, valde variat,
 notat Zypæus hoc tit. sub num. 5. nam alibi deci-
 mas debent lignorum, alibi animalium, alibi
 leguminum. Sic, eodem referente, mariti-
 mis locis harum ditionum consuetudo ob-
 tinere dicitur, quodis, qui taxam aliquam
 narrantur

narrantem, concedente Principe (in cuius alioqui regalia ea trausit, dum mare aut flumen non recedit eodem impetu, sed longissimo tempore inundat, mutatque planè formam) vindicatur à mari, & aggeribus munit, lucretur decimas, quando ab hominum memoria culta non fuit, & Ecclesia decimas nunquam habuit. Alioquin si Ecclesia semel decimas habuerit, & Princeps concedat prioribus dominis vindicationem, tunc sicut proprietatis redit ad dominum, ita & decimæ ad Ecclesiam. Si tamen agri, ex quibus decimæ debebatur, maneant in cultu per annos centum, & postea nascantur fruges, debebuntur decimæ, quia hoc casu non fuit mutata forma, ut in priori per inundationem.

4. Tertio, præscriptione: nam licet laici sint incapaces juris percipiendi decimas, ac proinde nulla præscriptione etiam immemoriali illud acquirere valeant, *c. Causam sup. De præscript.* tamen nullibi habetur expressum, quod sint incapaces exemptionis ab earum præstatione: & ideo illam præscribere possunt sine titulo quidem tempore hominum memoriam excedente, quia juris præsumptio est in contrarium, *c. 1. De præscript. in 6.* cum titulo vero spatium quadraginta annorum, quia non minori tempore contra Ecclesiam currit præscriptio, *c. 4. 6. 8. sup. De præscript.* nisi forte ob specialem aliquam rationem, ut in *c. Si De terra inf. De privilegiis.* Vide Covarr. l. 1. *var. resol. c. 17. n. 10. & Canif. c. 17. n. 14. & seqq.*

5. Quarto, compositione, *c. Ex multiplici 3. c. Nuper penult. h. t.* Sic inter Clericos fieri potest compositio, ut uni, non alteri decima solvatur, *c. Dilatus 8. h. t. & ibi Abbas* modò nihil temporale ab altero præstandum intercedat, *c. fin. sup. de rerum permutat.* Eritque talis compositio perpetua, & ligabit successores, dummodò auctoritate Episcopi facta fuerit, *c. Statuimus sup. De transact.* Nec tollitur per privilegium sequens: nisi de illa mentionem faciat, *d. c. Ex multiplici*

Quinto, per remissionem. Sic Clerici à præstatione decimarum Episcopali per remissionem Canonice factam, id est, de consensu Capituli & ex causa paupertatis eximi possunt, *cap. Quia circa 22. inf. De privilegiis, can. fin. xvi. q. 1.*

§ IX.

De decimis novalium, deque actione & cognitione decimarum.

1. 2. *Quid sit Novale.*
3. *Decima novalium debentur Ecclesia parochiali.*
4. *Privilegium de percipiendis decimis non comprehendit novalia.*
5. *Præscriptio decimarum non extenditur ad novalia.*
6. *Præscripta una specie decimabili etiam alia præscripta censentur.*
7. *Cognitio decimarum ad quem spectet.*

Decimis quoque novalium hic aliquid subiiciendum est. Solet autem Novale variis modis exponi: nam Juris. in l. *Silva 30. §. novalis D. De verb. signif.* Novalem interpretatur terram præcisam, vel, ut legunt, prolesiam, quæ anno cessavit. Quam interpretationem sequitur Isidor. l. 5. *Etymolog. cap. 13.* Novalis, inquit, ager est primùm prolesius, qui alternis annis vacat, novandarum sibi vinum causa. Unde illud Virgilii l. *Georg.*

Alternis idem consas cessare novalis.

Et confirmat Varro lib. 4. *De Latina.* ei opponens agrum restibilem, id est, qui restituitur ac seritur quotannis. Interdum sumitur Novale pro terra, quæ singulis annis semine renovatur. *Valla lib. 6. juxta illud Virgilii Eccl. 1.*

Impius hac tam culta novalia miles habebit?

Alii Novale vocant silvam, quæ extirpatis arboribus ad culturam redigitur, *per text. in l. ult. in fine D. De termino moto.*

2. Nos hic in materia decimarum, unà cum Innoc. in *c. Quid per novale inf. De verbor. significat.* Novale sumimus pro agro de novo ad culturam redacto, de quo non extat memoria, quod aliquando cultus fuerit. Non tamen pro quolibet tali agro hic specialiter sumitur, sed pro eo, qui ante culturam vel modicum vel nullum fructum adferbat, *Glos. in c. Commissum 4. in V. pascuis h. t.*

3. Debentur verò decimæ novalium, seposito privilegio, præscriptione, consuetudine aut compositione, Parochiali Ecclesie, in cuius finibus exsurgunt, & quidem pro modo limi-

omni, sicut & alia decimæ, *cap. Non est 22. cap. Cum contingat 29. hoc tit.* Ac proinde si novalia appareant inter duas Parochias, prout intra limites huius vel illius exsurgunt, ad hanc vel illam pertinebunt ex illis decimæ, pro modo limitum: adeo ut si tres partes novalium exsurgant intra limites unius Parochiæ, & quarta pars intra limites alterius, illa tres partes decimarum, hæc quartam habere debeat. Si verò nulli appareant limites, quibus novalia regi possint, cum sit inter eas divisio, ut voluit Henricus Bohic. *per cap. per vniuersis 5. h. tit.* aut Episcopus, cui volet, suo iudicio eas assignabit.

4. Nec privilegium concessum alicui, etiam Clerico vel Monasterio, de decimis in aliena Parochia percipiendis, comprehendit novalia, nisi rationabilis causa ostendatur, cur comprehendere debeat, *d. cap. Cum contingat.* nam verius est, ut docet Rebuffus *d. q. 1. n. 14. n. 13.* illum texum intelligi generaliter de omni eo, qui vel præscripserit, vel consuetudine, aut concessione etiam a Papa acquisi verit in aliqua Parochia, ut is novalium non habeat decimas, nisi has quoque ad se pertinere doceat.

5. Similiter si quis, sive Clericus, sive Laicus, sive Monasterium præscripserit decimas in aliquo loco, & fiant ibidem novalia, decimam eorum non habebit, sed illius loci Curatus, *d. cap. Cum contingat & ibi Glossæ ac DD.* Ratio est, quia præscriptio in uno prædio non extenditur ad aliud, *d. Cum in sua 30. hoc tit.* nisi etiam possidisset novalium decimas tempore immemoriali, sine titulo aut cum titulo, quadraginta annis, vel nisi præscripserit decimam in qua parte prædij & alia pars fiat novalis, *d. e. Cum in tua;* modò scilicet appareat esse unum prædium.

6. Ubi etiam notandum circa præscriptionem decimarum, eum, qui præscripserit decimas frumenti in aliquo prædio, si ibi seminetur avena vel alia species, habiturum etiam avenæ vel alterius rei ibi seminatae decimam, ne res diverso jure censetur, *d. e. Cum in sua. Eum qui D. De usu cap.* Et in dubio decimæ præscriptio est realis censenda, id est, terram concernens, non speciem fructuum perceptorum: ac proinde qui in certa terra decimam præscripsit, videtur quoad omnes illius terræ fructus præscripsisse. Qui plura de decimis novalium desiderat, videat Rebuffum *d. q. 14. & Alex.*

Monetam *De decimis cap. 4. à num. 50*

7. Denique circa actionem, quæ decimæ exigere possunt, & modum procedendi in earum exactione, videatur Rebuffus, *d. Tract. De decimis, q. 9.* Moneta *c. 8. cum aliis quos citat.* Ubi tamen observandum ex Concordatis Brabantiæ, decimarum cognitionem in possessorio ad Principem, in petitorio ad Ecclesiam spectare, si non agatur de decimis infeudatis, etiam per Ecclesiam possessis, *ex §. In causis merè in Concord. Brabant.* ubi inter decimas infeudatas maxime censent referendas, quæ ad ipsum Principis dominium spectant, de quo privative Concilium solet cognoscere Ita Zypæus *hoc tit. n. x. in fine, §. X.*

De pœnis detinentium vel non solventium decimas.

Quemadmodum detinentes tributa multis afficiuntur pœnis, ut in *can. Si tributum xi. q. 1. Tit. Cod. Sine censu vel reliquis fundum comparari non posse. & Tr. de annis & tributis lib. 10.* ita etiam non solventes aut detinentes decimas, quæ sunt tributa egentium animarum, *can. Decima xvi. q. 1. Tua 26. h. t.*

Ac primò quidem tamquam configentes Deum, humano more loquendo, *can. Revertimino xvi. q. 1.* digni sunt animadversione divini iudicii, *juxta e. Quamvis 17. h. t.*

Secundò, semper in fame & penuria male dicti erunt: nam timendum est, ut quisquis Deo debitum suum subtrahit, ne ei auferat Deus necessaria sua, *can. Admonemus xvi. q. 2.* Contrà verò eas solvens dives erit & benedictus, *d. can. Revertimini in verb. & effundam, &c.* Hinc majores nostri idèd copiis omnibus abundabant, quia Deo decimas dabant, & Cæsari censum reddebant: modò autem quia decessit devotio Dei, accessit indictio fisci. Novalium partiri cum Deo decimas, modò autem totum tollitur. Hoc tollit fiscus, quod non accepit Christus. Ita Divus Augustinus *can. Majores xvi. q. 7.*

Tertiò, decimas non solvens infirmitatem & ægrotudinem, tandemque mortem etiam æternam incurrit: solvens verò sanitatem corporis & animæ ac cœlestia dona consequetur, *d. can. Decima.*

Quartò, non solvens decimam ad decimam

yy

revoca-

revocabitur, *d. can. Decima*, id est, tantum decima ei remanebit, aut dæmonibus, qui sunt decima pars Angelorum, associabitur, *ut ibid. exponit Gloss.* & impio dabit militi, quod dari non vult sacerdoti, *d. can. Decima*.

Quintò, res invadit & rapit alienas: nam detinere injustè, idem est, quod rapere, *Glossa ad d. can. Decima*, imò sacrilegium committit, *can. fin. xvi. qu. 1. cap. Quisquis ibid. qu. 4. & can. Decimas ibid. qu. 7.*

Sextò, excommunicari potest & debet, *can. Omnes Decima xvi. q. 7. can. Statuimus ibid. q. 1. e. Pervenit, e. Ad hac, & similibus, hoc tit. Clement. Dispensiofam De judicio, Concil. Trident. Sess. 25. cap. 12. De reformat.* Non verò ipso jure est excommunicatus, ut colligitur ex citatis Juribus, solum comminantibus excommunicacionem.

Denique indignus Ecclesiastica est sepultura: *Rebuff. De decimis qu. ult. n. 15. per e. Prohibemus 19 h. t. ubi Gloss. Abbas, & alii.*

De pœnis Religiosorum gravantium vel fraudantium Ecclesias circa decimas, videatur *Clemens. 1. De decimis.*

§. XI.

De Primitiis.

1. Primitia qua dicantur.
2. Debitas esse ex præcepto.
3. Quantitas Primitiarum ex consuetudine definienda.
4. Debentur proprio Parocho.

Primitiæ distinguuntur ab Oblationibus, quod oblationes, ut diximus sint, quæcunque de propriis & licitis rebus à fidelibus Deo offeruntur: Primitiæ verò vocentur primi fructus agrorum & arborum, Deo, ut largitori omnium bonorum, vel ejus Ecclesiæ dari priusquam alii ejusdem generis nostris usibus deputentur. Equum enim est, ut Deum, creatorum bonorum largitorem, primorum oblatione in signum grati animi recognoſcamus. Sic Abel, de pecoribus, Cain de frugibus terræ obtulit, *Genes. 4.*

1. Et quidem primitias olim lege divinâ scriptâ debitas fuisse, constat ex variis Scripturæ locis, & nominatim *Malach. 3.* ubi conqueritur Deus de Judæis, quod decimas & primitias non solverent.

2. At verò Jure Canonico quidem eas non deberi existimant: alia contra, *arg. can. Decimas & can. Revertimini xvi. q. 7.* Sed verior sententia aliorum opinantium ex præcepto debitas esse duobus casibus, scilicet si sit consuetudo eas præstandi, & quando Ministri Ecclesiæ indigent: hisque duobus casibus eas retinentes excommunicari, *juxta can. Præter hoc §. 2. dist. 32.* alias autem esse de consilio.

3. Quantum vero ad quantitatem primitiarum attinet, probabilius est, eam non esse speciali nomine definitam à jure, ac proinde arbitrio offerentium relictam, aut recurrentium ad consuetudinem, quæ optima legum est interpret, ut ea pars solvatur, quæ usu & consuetudine præstari solet. Nam & parvam fuisse primitiarum quantitatem patet ex *d. can. Revertimini*, Nec obstat *e. 1. hoc tit.*, quia quod ibi dicitur non est definitio legis seu juris, sed magistrorum duntaxat traditio, ad occurrendum avariitæ Sacerdotum. Vide *can. fin. xvi. qu. 4. & can. Diaconi dist. 93. & Azor. Instit. Moral. lib. 7. c. 29.*

Quod si magna sit penuria Parochi, seu ejus cui primitiæ debentur, nec aliqua inibi sit consuetudo, spectanda erit consuetudo vicinioris loci, ut in *e. Cum olim sup. De consuetudine*, si vero vicinorum locorum diversæ sint consuetudines eligenda erit mediocritas, vel quod minimum est, aut arbitrio solventis standum. Latè *Boëtius Decis. 136. n. 4. 5.*

4. Cæterum licet primitiæ Deo offerantur, tanquam bonorum largitori, *d. can. Revertimini*, tamen quia Deus suam partem dedit Sacerdotibus & Leviticis, cultui divino inservientibus, ideo solvendæ sunt & debentur proprio Parocho aut Clericis, qui pro offerentibus preces fundunt, *can. Ecclesias §. item cum decimis xiii. qu. 1. & similibus.* Quarum quidem primitiarum solutionem non tenetur Parochus statim maturis fructibus acceptare, sed novem diebus debent esse apud matrem, id est, in spica, quæ est mater grani, *Gloss. in l. Stipulatio ista §. 38. in V. incertam D. De verb. oblig. maxime in primitiis & decimis vitulorum & agnorum*, si voluerit Sacerdos tempus in solutione expectandû est, ut tamdiu sint apud matrem, quamdiu periculum est, ne pereant, si à matre separantur.

Boëtius d. Decisione 236. sub

num. 2.

TITU.